

Linser og havre vokser fint i samdyrkning, hvor havren er god til både at holde linserne stående og hjælpe med ukrudtskontrol. Foto: Karen Munk Nielsen.

Linser i renbestand har bedre økonomi end i samdyrkning

Konklusion

- Samdyrkning af linser og havre skal som udgangspunkt ikke vælges for at opnå et højere dækningsbidrag.
- Der kan dog være andre gode grunde til at vælge samdyrkning – for eksempel høstbesvær, problemer med lejesæd og ukrudtskontrol.
- Det anbefales at holde havreandelen nede i blandingen, da andelen af linser i blandingen er afgørende for indtjeningen, fordi de afregnes til en væsentligt højere pris end havre.

Sortering: Samdyrkning af linser og havre lykkes efterhånden godt flere steder, men sortering af høsten er stadig en udfordring.

Af Dennis Weigelt Pedersen, projektleder & konsulent, Innovationscenter for Økologisk Landbrug

2022 har været et godt år for mange planteavlere. Høje udbytter og en ubesværet høst har været det generelle billede de fleste steder.

Også når man kigger på de økologiske marker – især for afgrøder som havre og linser. Begge afgrøder har haft et ekstraordinært godt år i 2022, uanset om de har været dyrket i renbestand eller som blandsæd. Men sådan er

det ikke hvert år, hvor især linser kan have tendens til at gro til i ukrudt eller gå i leje, hvorved de kan være svære at samle op med mejetærskeren.

Derfor har flere økologer valgt at dyrke linser og havre i samdyrkning. Det har flere fordele. Dels hjælper havren med ukrudtskontrol i vækstsæsonen, dels holder den linserne stående frem mod høst.

Samdyrkning af linser og havre har dermed potentiale til at

øge robustheden af afgrøden. Og med nye linsesorter på markedet og en større viden om kulturen lykkes denne blanding efterhånden godt – og giver gode udbytter og en forholdsvis ubesværet høst.

Udfordringer med sortering

Sortering af høstproduktet forbliver dog en udfordring. En udfordring som det er nødvendigt at løse, for at samdyrkning kan konkurrere med dyrkning i renbestand.

I modsætning til blandinger af for eksempel lupin/hvede eller byg/ært, er oprensings- og sorteringsudfordringen væsentligt større for havre og linser.

Størrelse og vægtfylde varierer nemlig mindre, hvilket stort set umuliggør en effektiv sortering med almindeligt udstyr.

Det fordyrer processen og kan være det springende punkt, når valget står mellem linser og havre hver for sig eller sammen.

Samdyrkede linser kræver både oprensning & sortering

Linser er højværdiafgrøden. Men for at den kan tælle som en sådan, skal varen have en høj renhed –

Linse/havre efter separering med både solde, triør og farvesortering. Denne fraktion indeholdt 99,8 procent linser og ingen havre. Fraktionen indeholdt ligeledes 0,2 procent ukrudtsfrø (snerlepilleurt, som ses i bunden af billedet). Foto: Lars Egelund Olsen.

og behøver derfor oprensning og sortering.

For at opnå en effektiv sortering skal det foregå i to trin. Det første trin er en grovrensning, hvor der anvendes en kombination af solde, luft og triør. Her har det i forsøg vist sig muligt at få opkoncentreret andelen af linser til over 80 procent. Triøren er ofte nødvendig for at opnå en tilfredsstillende, indledende oprensning,

Fakta

Pris-estimat til oprensning af linser:

- Grovsortering (sold, 2 x triør): 3-4 kr. pr. kg sorteret linse.
- Farvesortering: 5-6 kr. pr. kg sorteret linse.
- Samlet sorteringsudgift: 8-10 kr. pr. kg sorteret linse.

Beregningseksempel, som illustrerer forskellen mellem dyrkning af havre og linser som blandsæd og i renbestand. Udbytter, proportioner og priser er estimerede.

Dette trin estimeres at koste 3-4 kroner per kilo sorteret linse, hvis det udføres eksternt.

Farvesortering

Herefter er der behov for en farvesortering for at opnå et rent slutprodukt.

Hvis den indledende oprensning er foretaget, estimeres det, at farvesorteringen kan laves for 5-6 kroner per kilo sorteret linse.

Der er i 2021 og 2022 lavet forsøg med forskellige sorteringsmetoder i projekterne Diversify og Samdyrkning af konsumafgrøder.

Oprensning og sortering af linser og havre har vist sig udfordrende på gårdniveau, og det har i alle tilfælde været nødvendigt med en yderligere oprensning med farvesortering for at kunne få et rent produkt af linser til sidst.

Med farvesortering har det været muligt at frarense havren effektivt og opnå en renhed af linser på over 99 procent. Det eneste, farvesorteringen ikke lykkedes at frasortere effektivt, var nogle få frø af snerlepilleurt.

Bedre økonomi i renbestand

Som det kan ses i beregningseksemplet, vil det selv med en relativt høj andel af linser og et fornuftigt udbytte være svært at holde det samme dækningsbidrag, som i linser i renbestand – hvis det lykkes.

Andelen af linser i samdyrkning er ellers sat til 15 procent, og udbyttet af linser i renbestand er sat moderat, for ikke at fordreje beregningen. Desuden er der afsat tre kroner per kilo til oprensning af linser dyrket i renbestand. Stadigvæk holder denne dyrkningsform dog den bedste økonomi fremfor samdyrkning.

Beregningseksemplet er et estimat, og tallene skal derfor tilpasses de enkelte forhold, hvis det skal bruges som beslutningsstøtteværktøj i valg af dyrkningsform.

Projektet "Samdyrkning af konsumafgrøder" er støttet af Promilleafgiftsfonden for landbrug.

	Andel	Udbytte [kg/ha]	Pris [kr/kg]	Omsætning [kr]
Linse/Havre m. ekstern grov- og farvesortering				
Høst pr ha		3.500		
Linser	0,15	525	16	8.400
Havre	0,80	2.800	2,3	6.440
Sortering			-9	-4.725
Bruttoudbytte				10.115
Linse/Havre m. egen grovsortering og ekstern farvesortering				
Høst pr ha		3.500		
Linser	0,15	525	16	8.400
Havre	0,80	2.800	2,3	6.440
Sortering			-5,5	-2.888
Bruttoudbytte				11.952
Havre, renbestand				
Høst pr ha		5.000	2,3	11.500
Bruttoudbytte				11.500
Linser, renbestand				
Høst pr ha		1.000		
Linser	0,95	950	16	15.200
Oprensning			-3	-2.850
Bruttoudbytte				12.350